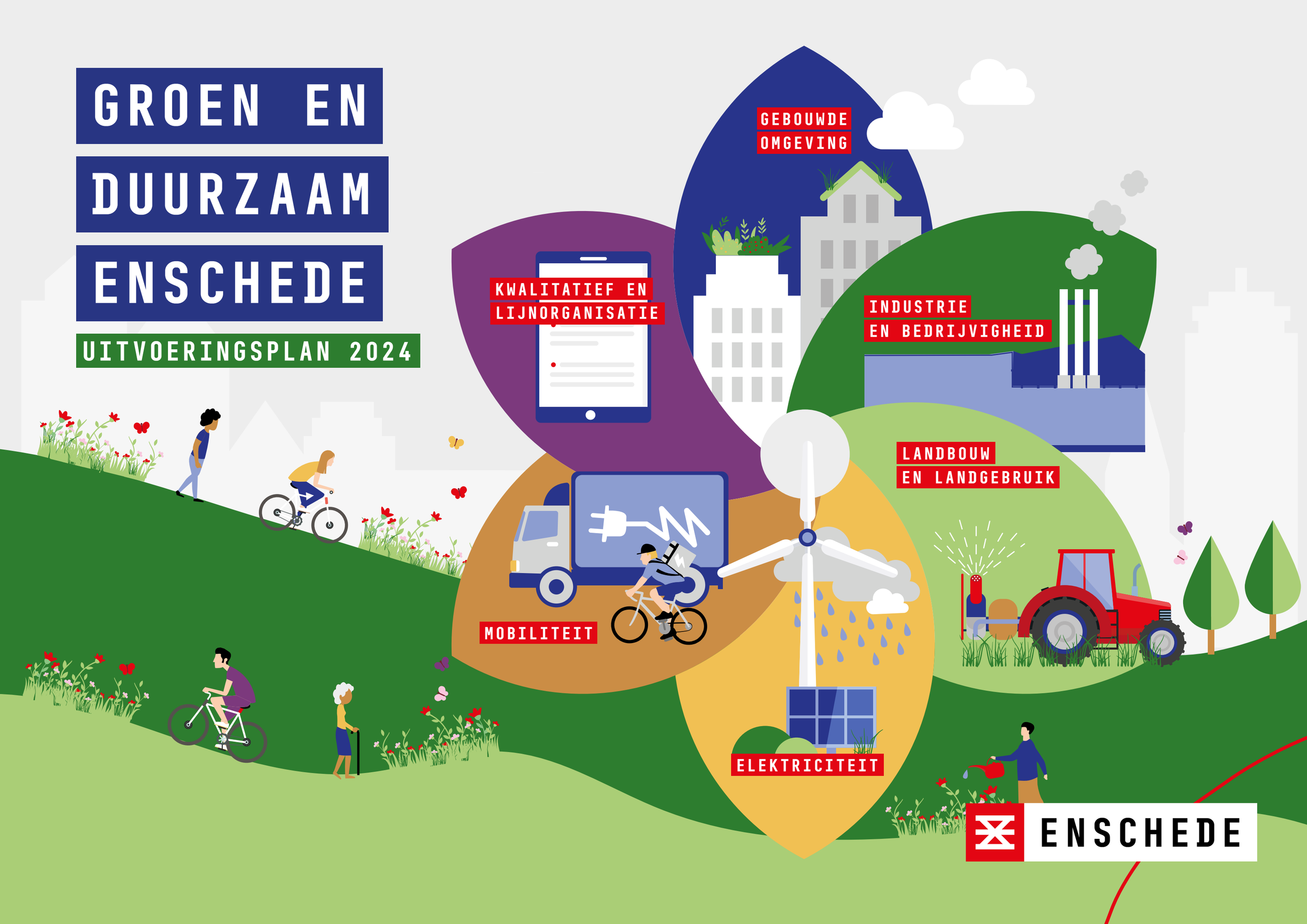
GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

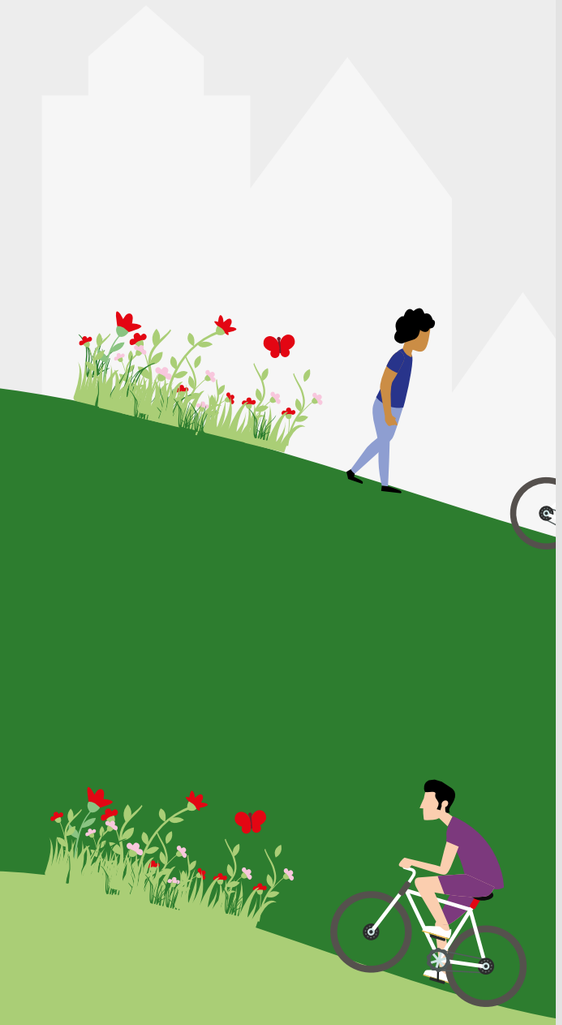
UITVOERINGSPLAN 2024

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

GEBOUWDE OMGEVING

De afspraak in het Klimaatakkoord is dat in 2050 zeven miljoen woningen en een miljoen gebouwen van het aardgas af zijn. Er moet daarvoor flink wat gebeuren. We werken binnen integrale wijkaanpakken aan het toekomstbestendig maken van woningen, maatschappelijk en cultureel vastgoed. Zo werken we aan een gemeentebreed isolatieprogramma en aan het doorontwikkelen van het energieloket.

Doelen uit de begroting

- We verlagen de CO2 uitstoot onder andere door energiebesparing en opwek van hernieuwbare energie.
- We verminderen aardgasgebruik door woningen en bedrijven aardgasvrij te maken.
- Wijken en buurten zijn veilig, gezond en leefbaar.

Gekoppelde acties:

- We ondersteunen inwoners en bedrijven bij het treffen van energiebesparende maatregelen.
- We voeren het Energiebespaarprogramma Enschede uit.
- We werken de Twentse Ontzorg Financiering (TOF-regeling) verder uit.
- We maken een integrale wijkaanpak voor Wesselerbrink Noordoost (Strategische Investeringsagenda).
- We stellen een buurtaanpak Hanenberglanden op (Strategische Investeringsagenda).
- We werken verder aan de wijkaanpak Nieuw Twekkelerveld (Strategische Investeringsagenda).
- Wij intensiveren de wijkaanpak Nieuw Twekkelerveld (Strategische Investeringsagenda).
- Wij werken aan een plan voor het Huis van de Wijk Twekkelerveld (Strategische Investeringsagenda).

Opstellen en uitvoering wijkuitvoeringsplan als onderdeel van de integrale wijkaanpak voor vier wijken: Twekkelerveld, Hanenberglanden, 't Lang, Wesselerbrink Noord-Oost en een nog nader te bepalen wijk

In een wijkuitvoeringsplan werken wij de Transitievisie Warmte uit voor de betreffende wijk. Dat doen we samen met andere betrokken partijen zoals de woningcorporaties. In die plannen leggen we vast hoe we een wijk aardgasvrij maken. Het gaat over 1) technische alternatieven voor aardgas en 2) het proces om te komen tot de feitelijke overstap van gas naar een duurzame vorm van warmte. Ook maakt de vervolgstrategie voor het warmtenet in Enschede daar deel van uit.

Eigen vastgoed verduurzamen

We willen dat al het gemeentelijk vastgoed in 2040 zo energieneutraal mogelijk is. Dit houdt in dat een gebouw evenveel energie opwekt als verbruikt ('nul op de meter') en dat er geen fossiele brandstoffen meer nodig zijn (aardgasvrij). We dringen de energievraag zoveel mogelijk terug door maatregelen als isolatie, automatische lichtschakelaars en slimme meters.

Lobby Energiearmoede/ Tijdelijke Ontzorg Financiering (TOF)-regeling

Samen met de gemeenten Almelo en Hengelo hebben we gekeken of we alle middelen vanuit het rijk in één regeling kunnen samenvoegen, namelijk de TOF-regeling (Twente Ontzorg Financiering). Het resultaat is dat deze regeling geen uitwerking krijgt in deze vorm, maar dat we die inhoudelijk uitwerken via de Renovatiedeal Twente met het ministerie van BZK.

Kennisontwikkeling met andere gemeenten rond wijkuitvoeringsplannen (Future BEEing).

Het project 'Future BEEing' is een Interreg-project. Daarin nemen de provincie, een aantal Duitse en Nederlandse gemeenten en kennisinstellingen deel, samen met enkele externe organisaties. Dit vierjarige project heeft als doel om een 'tool'/werkwijze te ontwikkelen voor het voorbereiden en uitvoeren van een integrale wijkaanpak. Deze werkwijze moet zowel voor de Duitse als de Nederlandse situatie geschikt zijn. In 2024 starten we het project op (bemensing werkgroepen) en maken we een begin met de deelopdrachten.

Beleid warmtetransitie

Op het gebied van de warmtetransitie maken we in 2024 een aantal beleidsproducten en nemen zaken in uitvoering. Denk hier bijvoorbeeld aan de implementatie van de Wet Collectieve Warmte (WCW), het opstellen van het warmteprogramma en de aanpak van vraagstukken rondom het regionale warmtenet en het warmtebedrijf.

Renovatiedeal Twente

De Renovatiedeal Twente betreft een samenwerking tussen het ministerie van BZK, de gemeenten Almelo, Hengelo en Enschede en alle woningcorporaties in die gemeenten. Het doel van de Renovatiedeal Twente is te komen tot een gezamenlijke integrale en geïndustrialiseerde aanpak ter bestrijding van energiearmoede in de genoemde gemeenten. De aanpak richt zich op isoleren, herstel van de bouwkundige staat en het aardgasvrij(ready) maken van zowel huurwoningen als woningen van particuliere eigenaren, zodat de energielasten worden teruggebracht. Er is gewerkt aan een intentieovereenkomst voor de Renovatiedeal Twente waarin de afspraken met alle partijen zijn vastgelegd. Deze is op 20 maart 2024 ondertekend.

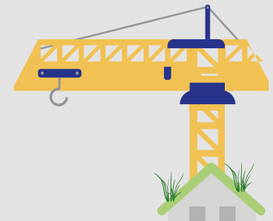
Energiebespaarprogramma

Dit programma kent verschillende onderdelen die we hier toelichten:

- *Energieloket (inzet van energiebespaarcoaches bij inwoners / maatschappelijke en culturele instellingen/bedrijven)*
  Energieloket Enschede helpt inwoners van de gemeente Enschede hun woning te verduurzamen. We willen het energieloket verder ontwikkelen en inwoners nóg beter helpen. Daarvoor zetten we klimaatakkoordmiddelen in.
- *Specifieke uitkering (SPUK) Aanpak Energiearmoede*
  De SPUK Aanpak Energiearmoede is een specifieke uitkering van het Rijk aan de gemeenten. Deze heeft als doel inwoners te ondersteunen bij het nemen van energiebesparende maatregelen.
- *Pilot Aanpak Vereniging van Eigenaren (VvE's)*
  We ontwikkelen een goede aanpak om de VvE's mee te nemen en hen te ontzorgen in de verduurzamingsopgave. Daarvoor nemen we deel aan het provinciale leerlab. Dit lab organiseert een aantal sessies waarin deelnemende gemeenten uiteindelijk tot een VvE-aanpak komen. Deze gaat mogelijk deel uitmaken van het Energiebespaarprogramma.
- *Isoleren en besparen*
  We hebben vanuit diverse specifieke uitkeringen (SPUK's) geld ontvangen om verschillende isolatie en energiebesparende maatregelen te treffen. Dat geld gebruiken we als dekking voor het energiebesparingsprogramma, dat we in de loop van 2024 vaststellen.

Monitoring & data analyse

De gemeente werkt steeds meer datagedreven. Ook vanuit de gebouwde omgeving is er veel data beschikbaar. Wij willen deze data gebruiken voor monitoring en analyse van ons beleid op dat gebied.

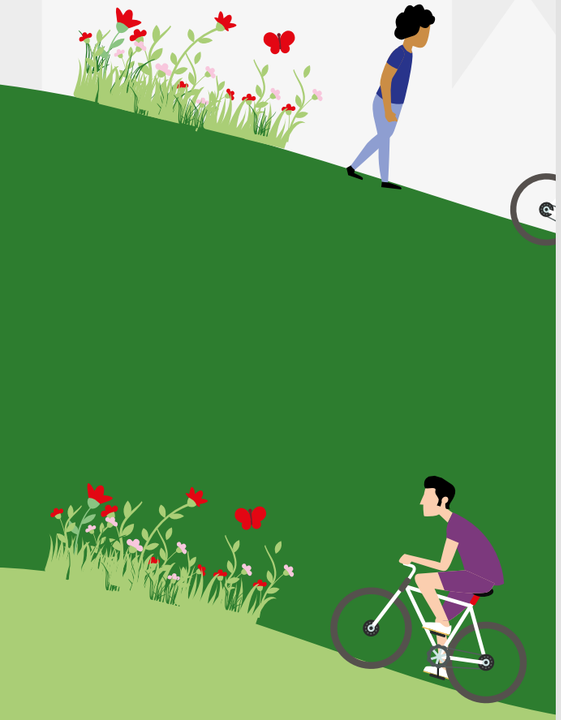
Klik op het kruisje om de pagina te sluiten

KLIK HIER VOOR MEER INFO OVER DE PROJECTEN

ENSCHEDE

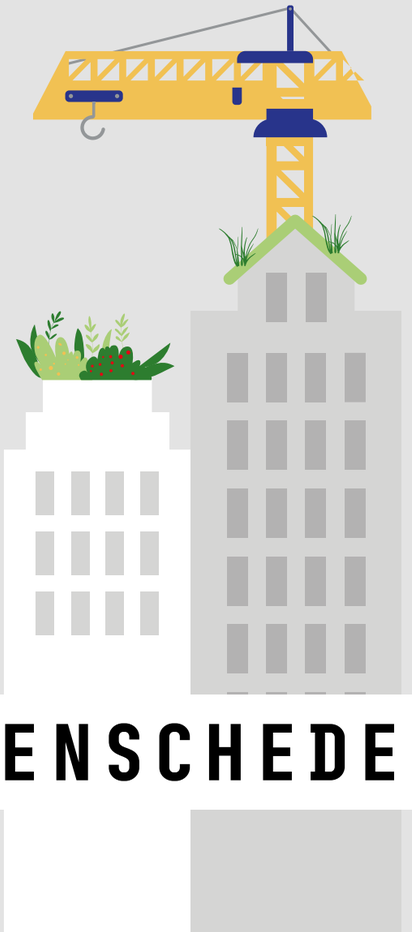
GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

GEBOUWDE OMGEVING

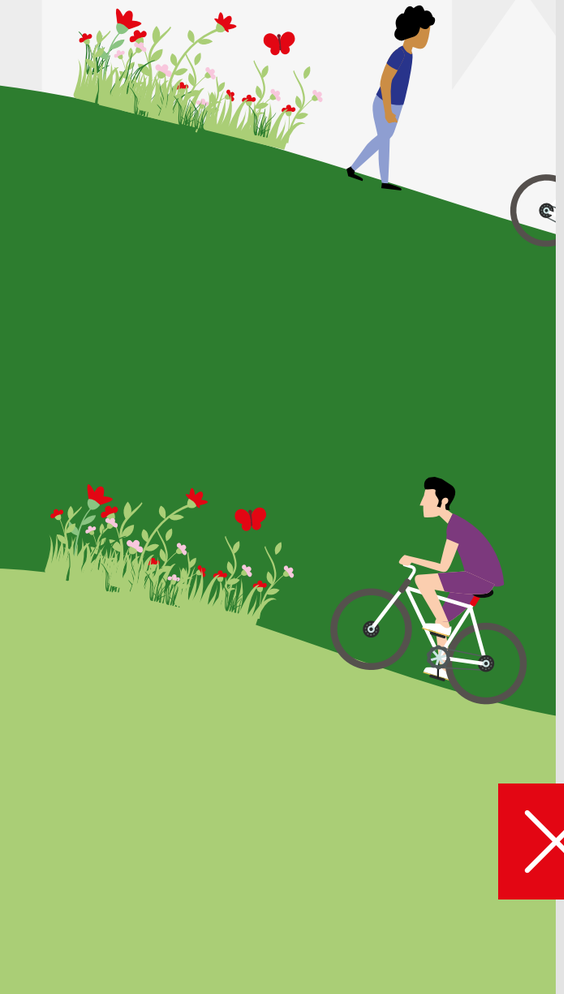
	Benodigd 2024	Klimaatmiddelen	SPUK/ Subsidies	Reguliere begroting
Opstellen en uitvoering Wijkuitvoeringsplan als onderdeel van de integrale wijkaanpak Twekkelerveld	€ 469.000	€ 220.000	€ 0	€ 249.000
Opstellen en uitvoeren 1 wijkuitvoeringsplan als onderdeel van integrale wijkaanpak voor 't Lang	€ 322.000	€ 122.000	€ 0	€ 200.000
Opstellen en uitvoeren 1 wijkuitvoeringsplan als onderdeel van integrale wijkaanpak voor Hanenberglanden	€ 434.000	€ 234.000	€ 0	€ 200.000
Opstellen en uitvoeren van 1 wijkuitvoeringsplan voor een nader te bepalen wijk	€ 75.000	€ 0	€ 0	€ 75.000
Eigen vastgoed verduurzamen	€ 4.500.000	€ 0	€ 0	€ 4.500.000
Overlegstructuur Renovatiedeal Twente (TOF) (3 gemeenten en 6 corporaties)	€ 150.000	€ 150.000	€ 0	€ 0
Kennisontwikkeling Interreg Future Beeing. Vorming digitale aanpak verduurzaming gebouwde omgeving	€ 112.500	€ 75.000	€ 37.500	€ 0
Beleidsinzet warmtetransitie	€ 318.000	€ 95.000	€ 0	€ 223.000
Enschedese pilot aanpak Renovatiedeal Twente in Zuid	€ 100.000	€ 100.000	€ 0	€ 0
Energiebespaarprogramma (div. deelprocessen o.a. pilot aanpak VVE's en energieloket)	€ 7.957.000	€ 0	€ 7.957.000	€ 0
Energieloket (uitwerken plan Energieloket, uitbreiding coaches, motie duurzaamheid, samenwerking pioneering, Enschede Energie	€ 200.000	€ 200.000	€ 0	€ 0
Monitoring en dataanalyse (o.a. kennispunt Twente e.d.)	€ 150.000	€ 150.000	€ 0	€ 0
Totaal	**€ 15.074.500**	**€ 1.562.084**	**€ 7.994.500**	**€ 5.517.916**

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

INDUSTRIE EN BEDRIJVIGHEID

In 2050 is de industrie circulair en stoot vrijwel geen broeikasgas meer uit. De Omgevingsdienst Twente scherpt de komende jaren het toezicht op de energiebesparingsplicht voor bedrijven aan. Enschede ondersteunt ondernemers met het nemen van energiebesparende maatregelen door inzet van energiebespaarcoaches. Ons principe is "Eerst ondersteunen, dan handhaven". In Bedrijventerreinen uitvoeringsplannen (BUP) leggen we afspraken vast met ondernemers over de verduurzaming van terreinen.

Doelen uit de begroting

- We verlagen de CO2 uitstoot onder andere door energiebesparing en opwek van hernieuwbare energie.
- We verminderen aardgasgebruik door woningen en bedrijven aardgasvrij te maken.
- We hergebruiken producten en materialen zodat grondstoffen hun waarde behouden.
- In Enschede kunnen bestaande en nieuwe bedrijven verantwoord/ duurzaam/groen groeien en innoveren.

Gekoppelde acties:

- We ondersteunen inwoners en bedrijven bij het treffen van energiebesparende maatregelen.
- We stellen een uitvoeringsplan 'Circulair ondernemen' op.
- We gaan door met de uitvoering van de gebiedsagenda's voor De Reulver en Euregio Bedrijvenpark.

Opstellen Bedrijventerreinen Uitvoeringsplannen (BUP's)
Wij stellen de komende jaren Bedrijventerreinen Uitvoeringsplannen (BUP) op voor de 5 grootste bedrijventerreinen in onze gemeente: Marssteden, Havengebied, Josink Es, Euregio en de Reulver. De andere bedrijventerreinen kunnen leren van de activiteiten op de grootste bedrijventerreinen en volgen mogelijk later met een eigen traject.

KLIK HIER VOOR MEER INFO OVER DE PROJECTEN

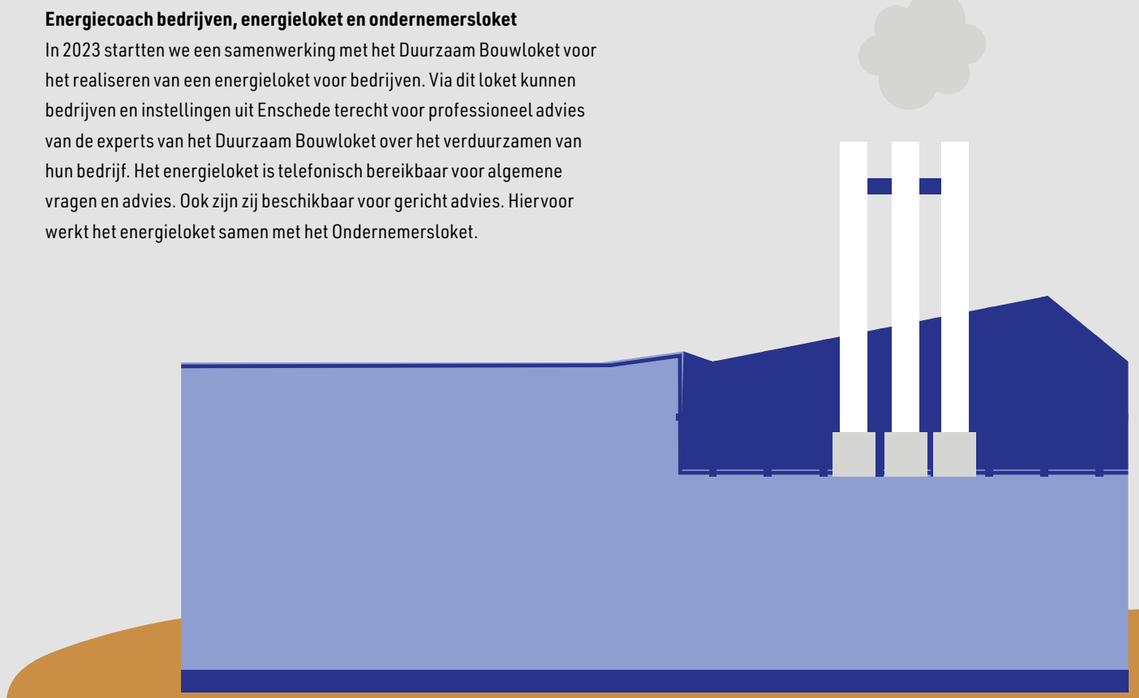
Ondersteuning Bedrijventerreinen Uitvoeringsplannen (BUP's)
Als de Bedrijven Uitvoeringsplannen zijn opgesteld moeten ze ook uitgevoerd worden. Om dit te ondersteunen reserveren we voor 2024 middelen voor de ondersteuning van drie Bedrijventerreinen Uitvoeringsplannen.

Circulaire Economie
In Enschede richten we ons op 4 gebieden:

1. ondernemers moeten meer circulair ondernemen;
2. afval wordt grondstof;
3. ondernemers en kennisinstellingen werken samen op circulaire economie;
4. onze gemeentelijke inkoop is circulair.

We gaan een uitvoeringsplan 'Circulair Ondernemen' opstellen. Dit uitvoeringsplan is bedoeld om het Enschedese bedrijfsleven te stimuleren en te ondersteunen bij hun circulaire ambities. De basis voor dit uitvoeringplan is de - in het tweede kwartaal van 2024 door de raad vast te stellen Ontwikkelagenda Economie 2024 en de door ons vastgestelde beleidsnotitie 'Circulair Ondernemen'.

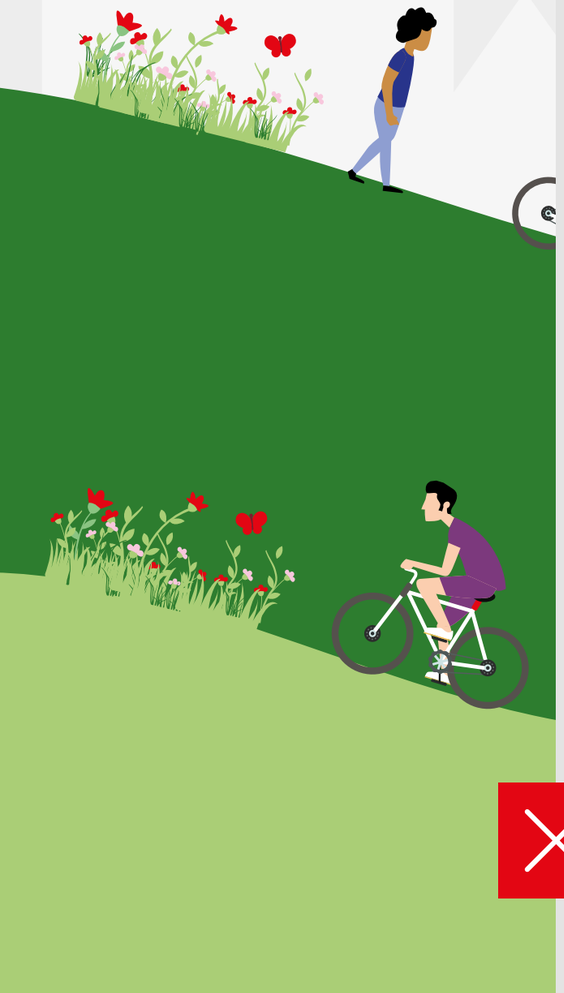
Energiecoach bedrijven, energieloket en ondernemersloket
In 2023 startten we een samenwerking met het Duurzaam Bouwloket voor het realiseren van een energieloket voor bedrijven. Via dit loket kunnen bedrijven en instellingen uit Enschede terecht voor professioneel advies van de experts van het Duurzaam Bouwloket over het verduurzamen van hun bedrijf. Het energieloket is telefonisch bereikbaar voor algemene vragen en advies. Ook zijn zij beschikbaar voor gericht advies. Hiervoor werkt het energieloket samen met het Ondernemersloket.

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

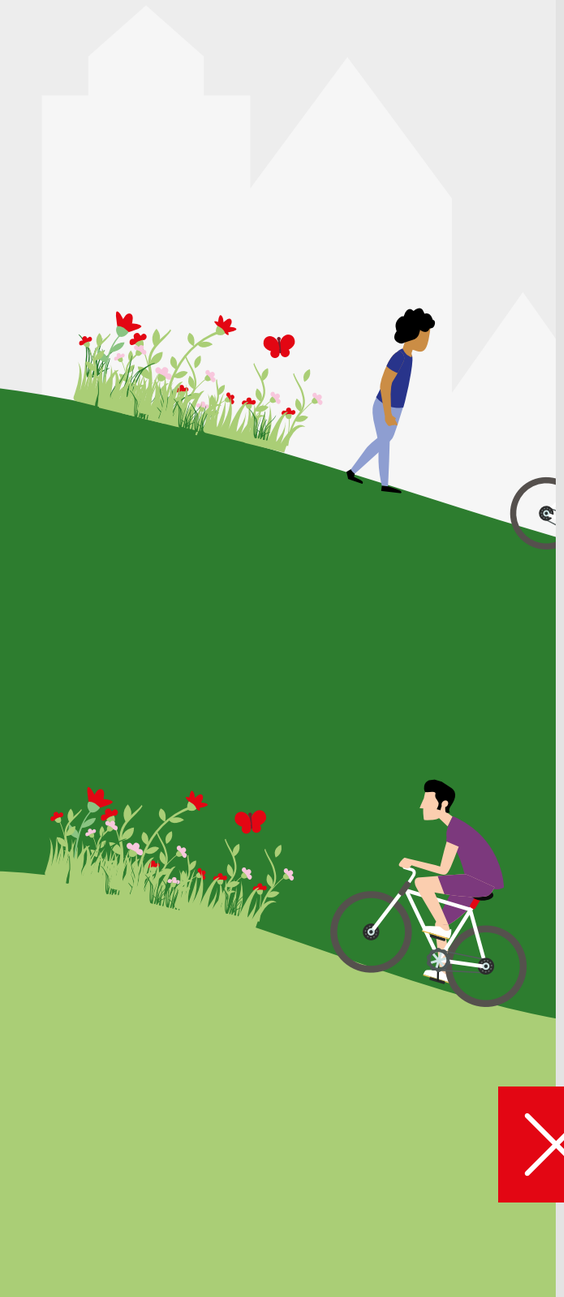
INDUSTRIE EN BEDRIJVIGHEID

	Benodigd 2024	Klimaatmiddelen	SPUK/ Subsidies	Reguliere begroting
Bedrijventerreinen uitvoeringsprogramma opstellen	€ 210.000	€ 210.000	€ 0	€ 0
Ondersteuning uitvoeringsprogrammas bedrijventerreinen	€ 120.000	€ 120.000	€ 0	€ 0
Circulaire economie	€ 175.000	€ 175.000	€ 0	€ 0
Beleidsinzet Industrie en Bedrijvigheid	€ 120.000	€ 0	€ 0	€ 120.000
Totaal	**€ 625.000**	**€ 505.000**	**€ 0**	**€ 120.000**

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

LANDBOUW EN LANDGEBRUIK

In 2050 moet de landbouw en het landgebruik klimaatneutraal zijn. Dit is een ingewikkelde uitdaging, omdat een deel van de uitstoot van broeikasgas niet te vermijden is: koeien produceren methaan en uit de toepassing van (kunst)mest komt lachgas vrij. Dit zijn allebei broeikasgassen. Tegelijkertijd legt de sector ook CO2 vast: in de bomen, de bodem en het gras. Dat draagt weer bij aan de reductiedoelstelling.

De visie landelijk gebied is volop in uitvoering. Via een gebiedsgerichte aanpak stellen we, onder leiding van een onafhankelijk gebiedsregisseur, een gebiedsagenda op. In deze agenda werken we de opgaven op het terrein van natuur, energie, landbouw, landschap en water uit in meerjarige uitvoeringsmaatregelen.

Doelen uit de begroting

- Enschede is groen en biodivers.
- Samen zorgen we voor een groene omgeving met meer planten en dieren.
- We hergebruiken producten en materialen zodat grondstoffen hun waarde behouden.

Gekoppelde acties:

- We voeren gebiedsverkenningen uit in 1 à 2 gebieden (Gebiedsgerichte aanpak landelijk gebied).
- We versterken ons landelijk gebied vanuit de gebiedsgerichte aanpak en het Natuur- en Landschapsplan.
- We voeren het Programma Transitie Landbouw uit.
- We starten met het maken van een vergroeningsplan voor de binnenstad (Groenambitieplan Enschede).
- We maken een plan voor het vergroenen van het Van Heekplein (motie 'vergroenen Van Heekplein').
- We starten met het vergroenen van de Singels van Enschede (Groenambitieplan Enschede)
- We werken de groennormen voor alle (ruimtelijke) ontwikkelingen uit (Groenambitieplan Enschede).
- We leggen herijkte regels voor de bescherming van de bomen in Enschede ter vaststelling voor aan de raad (Groenambitieplan Enschede).

Stimuleren en faciliteren transitie landbouwbedrijven

We zien ook in de toekomst een belangrijke rol in het buitengebied voor de grondgebonden landbouw. Voor ons is dat bij voorkeur een landbouw met:

- Een duurzame bedrijfsvoering met kringlooplandbouw;
- Een verbrede bedrijfsvoering die naast agrarische productie ook bijdraagt aan bijvoorbeeld waterbeheer en ecologie;
- Een meer op de stad betrokken bedrijfsvoering, met meer directe afzet van lokale en regionale kwaliteitsproducten aan de stedelijke bevolking.

Dit stimuleren we met het programma 'Transitie Landbouw'. Samen met Landschap Overijssel, Stawel (Stichting voor duurzame platte-landsontwikkeling), de Land- en Tuinbouworganisatie Noord (LTO Noord) en Landschapsfonds Enschede (gezamenlijk: 'de Brede Coalitie') hebben we invulling gegeven aan dit programma. We leggen daarbij het accent onder andere op het zo praktisch mogelijk helpen en adviseren van de Enschedese boeren. We leggen de resultaten van het eerste uitvoeringsjaar van dit programma Transitie aan u voor.

170.000 bomen planten

Bomen zijn een belangrijk onderdeel van onze Twentse natuur en ons Twents landschap. Ze zijn ook belangrijk voor een gezonde leefomgeving. Daarom maakt het planten van 170.000 bomen onderdeel uit van de Visie landelijk gebied.

Biodiversiteit

We gaan de biodiversiteit in onze gemeente vergroten. Dat doen we met aanpassingen in (het beheer van) de openbare ruimte binnen en buiten de bebouwde kom. Voorts maken we het gemeentelijk vastgoed natuurvriendelijker. Ook werken we aan een soortenmanagementplan en werken op dit gebied samen met partners.

Gebiedsgerichte aanpak landelijk gebied

We zijn bezig met de verduurzaming van een aantal plekken in het landelijk gebied. We starten met een verkenning en maken een toekomstbeeld. Vervolgens formuleren we maatregelen wat te doen. We leggen dit vast in gebiedsagenda's.
In 2024 stellen we verkenningen op voor plekken in het buitengebied. We onderzoeken nog in welk stadsdeel we het beste kunnen beginnen. We doen dat samen met inwoners en andere belanghebbenden. Na afronding bieden we de verkenningen aan bij de raad.

Groenambitieplan

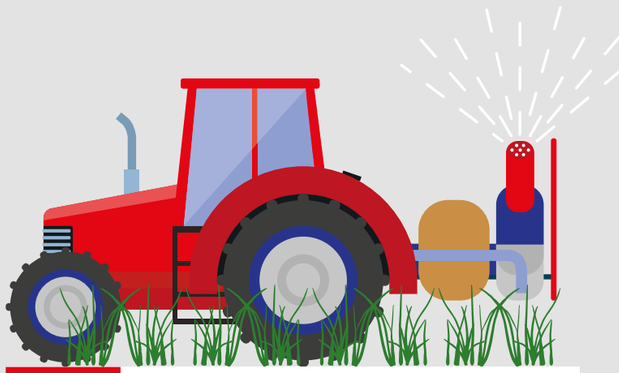
We starten met het maken van een vergroeningsplan voor de binnenstad. Dat doen we samen met inwoners, ondernemers en instellingen. Dit plan is eind 2025 gereed.

- *We maken een plan voor het vergroenen van het Van Heekplein*
  Daarmee geven we uitvoering aan de motie 'Vergroenen Van Heekplein'. Dit als vervolgstap op de eerdere tijdelijke vergroening van dit plein met herbruikbaar groen. Waarbij we bijvoorbeeld ook aanpassingen rond verhardingen en water (o.a. de lijngoten, het watertappunt) meenemen. Dit plan leggen we voor aan de raad.
- *We starten met een visie op de stadsparken*
  We maken een groene visie op de parken in Enschede als uitwerking van het Groenambitieplan Enschede. Dit doen we samen met de beheercommissies van de parken en sluiten waar mogelijk aan op bestaande visies en plannen. De visie leggen we in 2025 voor aan de raad.
- *We starten met het vergroenen van de singels van Enschede*
  We maken een plan voor het vergroenen van de middenberm van de singels in Enschede. Dit doen we samen met omwonenden. De uitvoering van dit plan volgt in 2025.
- *We werken de groennormen voor alle (ruimtelijke) ontwikkelingen uit*
  We sluiten hierbij aan op landelijke ontwikkelingen, zoals de (in ontwikkeling zijnde) 'maatlat groen'. Deze groennormen leggen we voor aan de raad.
- *We leggen herijkte regels voor de bescherming van de bomen in Enschede ter vaststelling voor aan de raad*
  Met deze regels willen we de bomen optimaal beschermen. Daarmee geven we uitvoering aan de motie 'Bomen beter beschermen'. Dit traject is gestart in 2023. De raad stelde voor dit doel in de begroting 2024 middelen beschikbaar. In 2024 geven we dit traject verder vorm. Dit doen we samen met bestuur en instellingen als de Bomenstichting, Natuur en Milieuraad Enschede en het IVN (Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid).

Groene Pijler van Enschede

Een groene omgeving heeft een grote invloed op het welzijn en de gezondheid van onze inwoners. Maar een robuuste natuur is ook in staat om CO2 duurzaam vast te leggen. We werken daarom aan het behoud en de versterking van de natuur en het landschap. De instrumenten die we gebruiken zijn de gebiedsgerichte aanpak en het Natuur- en Landschapsplan.

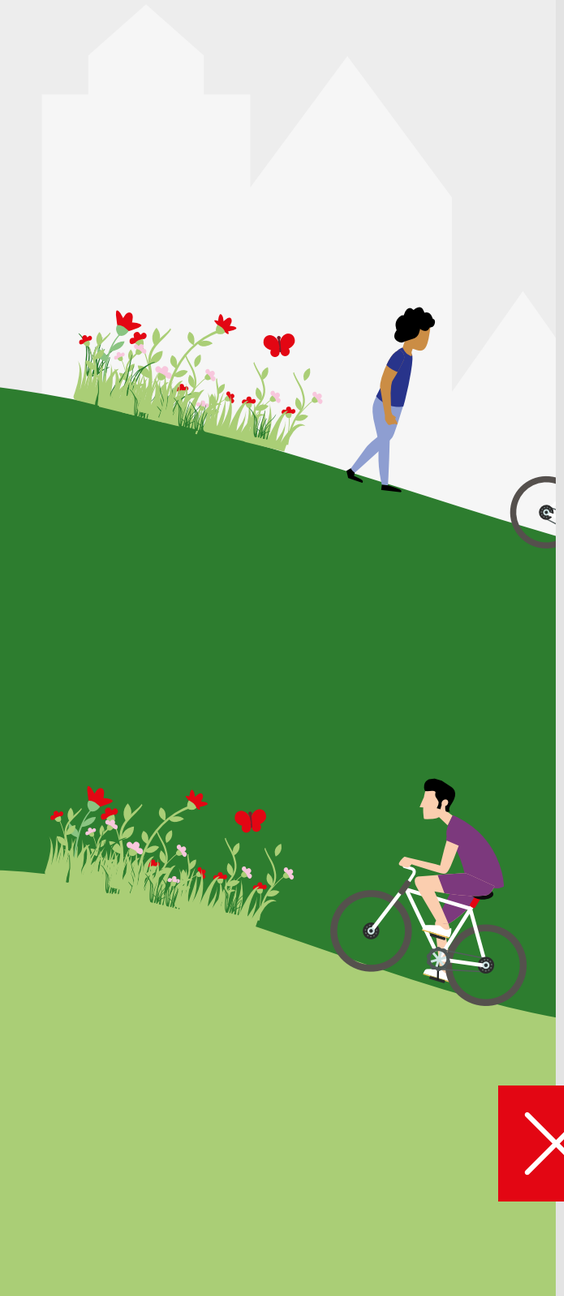
GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA >

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

In de Visie landelijk gebied hebben we deze doelstelling meetbaar gemaakt in concrete opgaven. De opgaven die gekoppeld zijn aan het versterken van de natuur en het landschap lichten we hieronder toe:

- *Twentse erven*
  Deze erven zijn karakteristiek voor het landschap in het landelijke gebied. Ook zijn ze van grote ecologische waarde. Jaarlijks worden vijftien erven omgevormd volgens de kenmerken van het Twentse erf.
- *Voedselbos*
  Een voedselbos is een experiment voor andersoortige landbouwproductie, het draagt bij aan de biodiversiteit en heeft recreatieve waarde. In de periode tot 2030 leveren we een bijdrage aan de aanleg van tenminste twee voedselbossen.
- *Water vasthouden*
  Water vasthouden is een belangrijk middel tegen de verdroging en draagt bij aan de biodiversiteit. We gaan samen met eigenaren werken aan het reguleren van water op hun perce(e)l(en). We sluiten daarbij aan op de vergroeningsstrategie van het waterschap Vechtstromen.
- *Bloemrijke randen*
  Dit is een initiatief van de Land- en Tuinbouworganisatie (LTO) en Stawel (Stichting voor duurzame plattelandsontwikkeling) om tegen een beperkte vergoeding akkerranden met bloemrijke kruidenmengsels in te zaaien. We hebben ons voorgenomen om van 3 ingezaaide hectare in 2021 door te groeien naar 15 hectare in 2030.
- *Duurzaam bermbeheer*
  In de periode tot 2030 gaan we de biodiversiteit in het landelijk gebied versterken door alle geschikte bermen duurzaam te beheren.
- *170.000 bomen planten*
  Bomen zijn een belangrijk onderdeel van onze Twentse natuur en ons Twents landschap. Ze zijn ook belangrijk voor een gezonde leef-omgeving. Ook zijn bomen in staat om CO2 duurzaam vast te leggen. Daarom maakt het planten van 170.000 bomen onderdeel uit van de Visie landelijk gebied.
- *Beheer van houtwallen en landschapselementen*
  Vergroenen gaat niet alleen om de aanleg van nieuw groen, van nieuwe groenstructuren, maar ook om het beheer van het groen. Alleen door goed beheer kunnen we die groene omgeving aan de volgende generaties doorgeven. Veel van de landschapselementen zijn particulier bezit. Met de grondeigenaren maken we afspraken over het beheer van landschapselementen. We hebben nu het beheer van zo'n tien procent van de landschapselementen via contracten geregeld. We willen doorgroeien naar een verdubbeling daarvan in 2030. In 2024 stellen we een notitie 'Beheer van houtwallen en landschapselementen' op, waarin we onze ambities nader uitwerken.

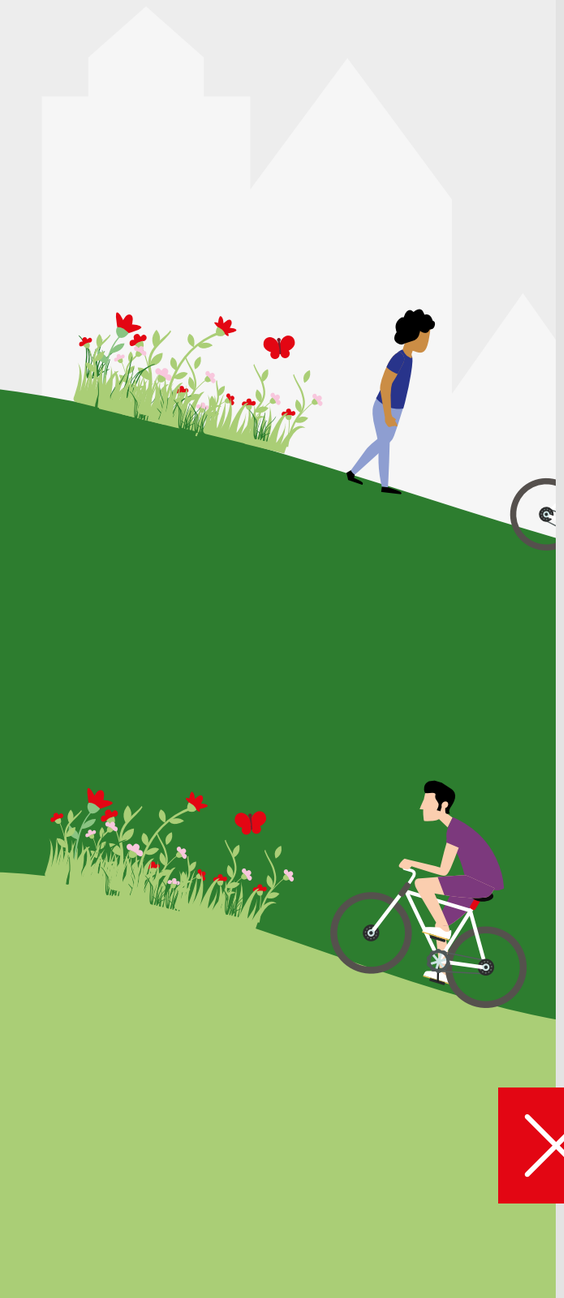
KLIK HIER VOOR MEER INFO OVER DE PROJECTEN

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

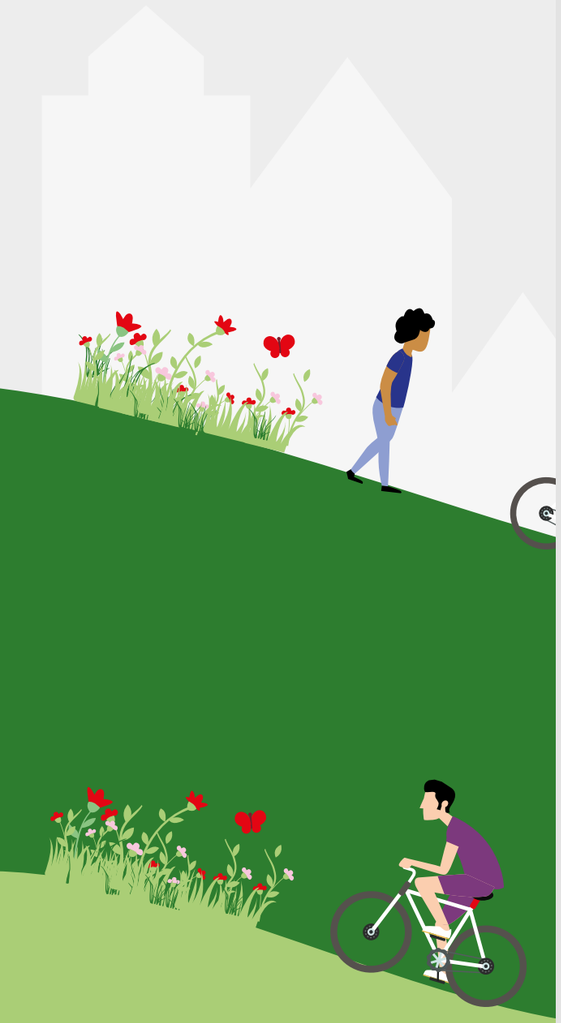
LANDBOUW EN LANDGEBRUIK

	Benodigd 2024	Klimaatmiddelen	SPUK/ Subsidies	Reguliere begroting
Stimuleren en faciliteren transitie landbouwbedrijven	€ 150.000	€ 150.000	€ 0	€ 0
170.000 bomen planten	€ 88.000	€ 0	€ 0	€ 88.000
Verbeteren biodiversiteit	€ 312.000	€ 0	€ 0	€ 312.000
Gebiedsgerichte aanpak Landelijk gebied	€ 550.000	€ 0	€ 0	€ 550.000
Groenambitieplan	€ 685.000	€ 0	€ 0	€ 685.000
De Groene Pijler van Enschede	€ 310.000	€ 0	€ 0	€ 310.000
Biobased Building	€ 50.000	€ 0	€ 0	€ 50.000
Beleidscapaciteit Groen en Landelijk gebied	€ 435.000	€ 0	€ 0	€ 435.000
Totaal	**2.580.000**	**€ 150.000**	**€ 0**	**€ 2.430.000**

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

MOBILITEIT

Op het gebied van mobiliteit staan we letterlijk en figuurlijk niet stil. We werken aan emissievrije zones, mobiliteitshubs waar we vervoer met elkaar delen en het op de kaart zetten van Enschede als fietsstad.

Doel
Enschede heeft een goede interne bereikbaarheid.

Acties uit de begroting
- We leggen de F35 Oosterstraat aan.
- We rollen het netwerk van hubs verder uit.

Fietsstimulering
We gaan aan de slag met de fietssnelweg (F35) richting Oldenzaal en Gronau. Daarbij gaat het om het gedeelte Laaressingel – Noord Esmarkerrondweg en daarna de F35 Eschmarkerveld. We liften waar dat kan mee op het bouwrijp maken van gronden. De provincie draagt hieraan bij.

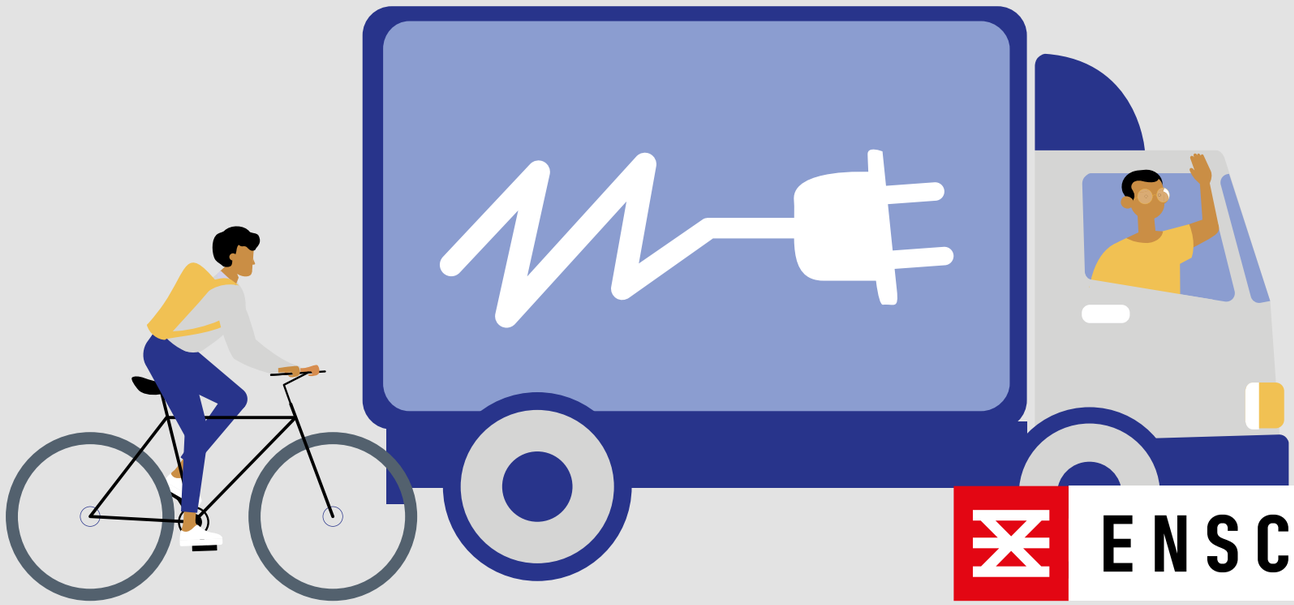
Conform de Fietsvisie gaan we aan de slag met het verder verbeteren van de doorfietsroutes door de stad. In 2024 maken we slim gebruik van het groot onderhoud aan de Hendrik ter Kuilestraat. Ook voor dit project heeft de provincie een subsidie beschikbaar gesteld. Verder pakken we diverse uitvoeringsacties die voortvloeien uit de Fietsvisie.

Mobiliteitshubs
Een hub is een plek waar verschillende vervoersvormen, zoals auto, bus, trein, fiets enzovoort samenkomen. We rollen het netwerk van hubs in onze stad verder uit. Een netwerk van deelmobiliteit levert een positieve bijdrage aan het vervoerssysteem in Enschede. Daarmee beperken we gelijk de overlast van los geparkeerde deelvoertuigen. We willen dat er een gemeentelijk dekkend netwerk ontstaat.

'Park & Ride' (P&R-)ontwikkeling
We gaan in 2024 door met de uitwerking van plannen voor het ontwikkelen van P&R-voorzieningen. De gemeenteraad stelde daarvoor extra middelen beschikbaar in de begroting 2024. Voor P&R Zuid verbeteren we samen met de provincie Overijssel de kwaliteit van de locatie. Ook kijken we of we daar zonne-energie kunnen opwekken.

Zero emissie stadslogistiek
In 2025 voeren we in het stadserf (in het voetgangersgebied) maatregelen in waardoor er geen vervuilende bestelbussen en vrachtwagens meer mogen rijden. Daarmee wordt het stadserf een 'zero emissie-zone'. In 2024 treffen we daarvoor voorbereidingen en nemen we het daarvoor benodigde verkeersbesluit. We werken bij deze ontwikkeling intensief samen met de ondernemers en voeren pilots uit.

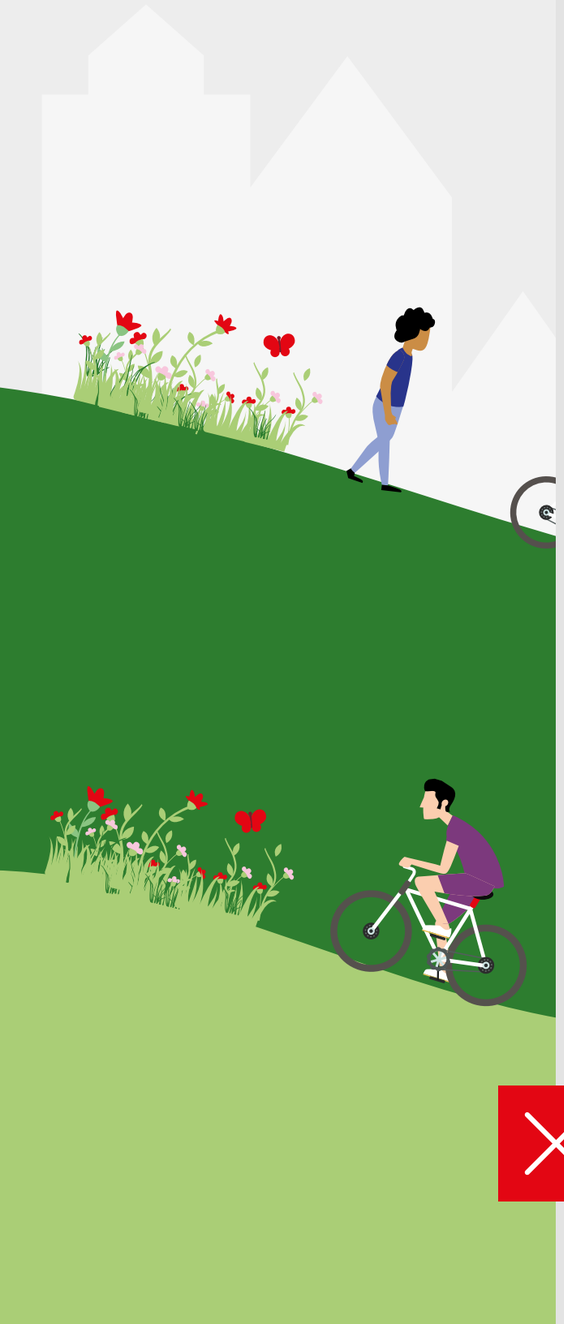
KLIK HIER VOOR MEER INFO OVER DE PROJECTEN

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

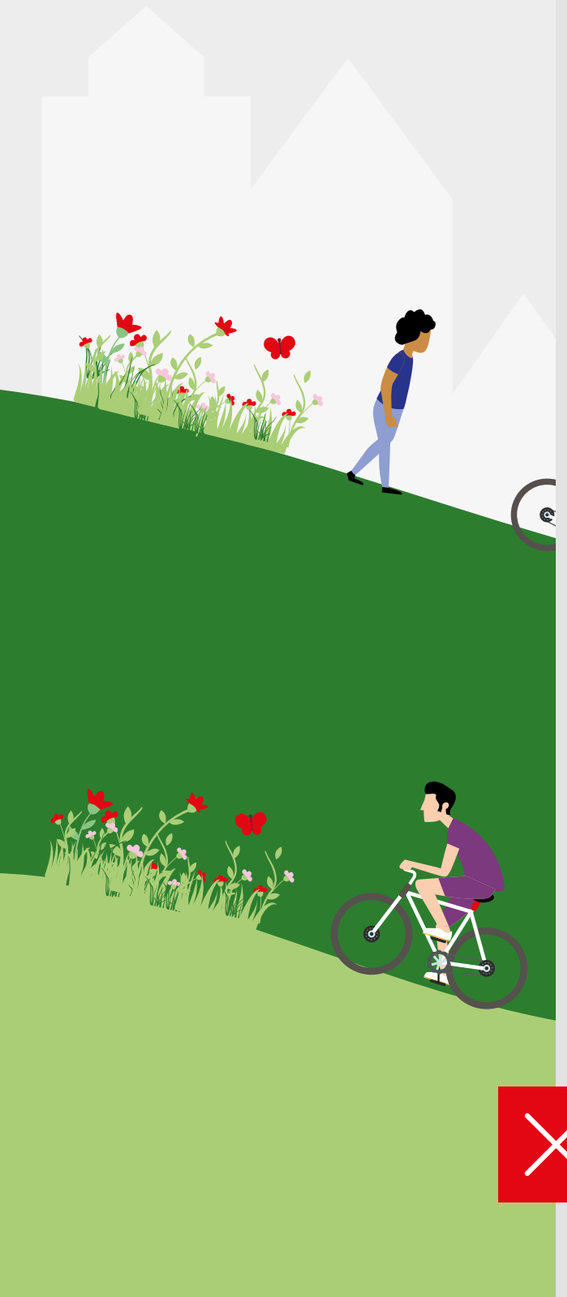
MOBILITEIT

	Benodigd 2024	Klimaatmiddelen	SPUK/ Subsidies	Reguliere begroting
Fietsstimulering	€ 9.700.000	€ 0	€ 6.400.000	€ 3.300.000
Mobiliteitshubs	€ 400.000	€ 0	€ 200.000	€ 200.000
P&R ontwikkeling	€ 2.000.000	€ 0	€ 0	€ 2.000.000
Zero emissie stadslogistiek	€ 520.000	€ 285.000	€ 0	€ 235.000
Inzet verkeerskundige t.b.v. laadinfrastructuur	€ 60.000	€ 60.000	€ 0	€ 0
Beleidscapaciteit Mobiliteit	€ 96.000	€ 0	€ 0	€ 96.000
Totaal	**€ 12.776.000**	**€ 345.000**	**€ 6.600.000**	**€ 5.831.000**

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

ELEKTRICITEIT

Enschede wil het aandeel hernieuwbare energie in de periode 2021-2030 met minimaal acht procent verhogen. Op dit moment realiseren we dat vooral via 'Zon op dak' projecten, Solar Parking (parkeren onder een dak met zonnepanelen) en het realiseren van zonneparken (veldopstelling).

Doelen uit de begroting

- We verlagen de CO2-uitstoot door onder andere energiebesparing en opwek van hernieuwbare energie.

Gekoppelde acties:

- Algemene duurzaamheidsinitiatieven;
- Initiatieven en lopende projecten;
- Begeleiden initiatieven voor windturbines;
- Zon op Dak;
- Solar Parking;
- Netcongestie;
- Ondergrondse infrastructuur;
- Verkennen gemeentelijk Energiebedrijf.

Algemene duurzaamheidsinitiatieven

Het gaat hier om middelen voor ambtelijke inzet. In het bijzonder om de kosten van het door de werkgroep 'Nieuwe initiatieven' toetsen en beoordelen van duurzaamheidsinitiatieven die geen onderdeel uitmaken van een concreet project (dit noemen we initiatieven die in de initiatieffase (nulfase) en definitiefase (1-fase) zitten (volgens de methodiek 'Projectmatig Werken')). Voor projecten die in de 0- of 1-fase zitten zijn nog geen middelen beschikbaar. Meerdere vakafdelingen maken onderdeel uit van de toetsing in deze werkgroep. Ook afstemmingswerkzaamheden met Enexis en andere nutsbedrijven vallen hieronder.

Initiatieven en lopende projecten

- *Waterbekkens Vitens*
  Dit betreft het initiatief voor realisatie van een zonneveld van ongeveer acht hectare op de waterbekkens van Vitens. Dit zonneveld kan ongeveer 9,1 GWh (Gigawattuur) per jaar opwekken. Dit komt overeen met het jaarlijks gebruik ongeveer van 3.700 huishoudens.
- *Zonnepark TP Solar*
  Dit betreft het initiatief voor realisatie van een zonneveld in de Broekheurne. Zoals het er nu uitziet kan het project doorgang vinden voor een omvang van ruim 15 hectare. Hiermee kan een opwek gerealiseerd worden van 18 GWh per jaar. Dit komt overeen met het jaarlijks gebruik van ongeveer 7.200 huishoudens
- *Zonnepark Vrij op naam*
  Dit betreft de begeleiding, toetsing en uiteindelijk beoordelen van de vergunningaanvraag van het project voor een (kleinschalig) zonneveld van een hectare, inclusief plaatsing van een batterij. De verwachte opwek is 1,1 GWh per jaar. Dit komt overeen met het jaarlijks gebruik van ongeveer 450 huishoudens.
- *Duurzaamheidsroute A35*
  Gemeente Enschede is een van de partners binnen dit regionale project. Rijkswaterstaat (RWS) is de initiatiefnemer. Het doel is om langs de A35 op gronden van RWS, gemeenten en derden zonnevelden te leggen. Voor gemeente Enschede gaat het om ongeveer tien hectare netto (11,1 gigawattuur per jaar). Dit komt overeen met het jaarlijks gebruik van ongeveer 4.500 huishoudens).
- *Monitoring energievisie*
  Dit betreft het opstellen en inrichten van een goed monitoringssysteem over de realisatie van de doelstellingen van de energievisie. Dit zal naar verwachting in 2025 operationeel zijn.
- *Actualisatie energievisie*
  Er is op dit moment vanwege congestie op het elektriciteitsnet geen mogelijkheid om nieuwe projecten voor opwek van elektriciteit op het net aan te sluiten. Dit leidt ertoe dat we de doelstellingen uit de energievisie niet kunnen (of anders moeten) realiseren. Om de consequenties goed in beeld te brengen actualiseren we de energievisie op dit punt.

Realiseren windparken

Bij de vaststelling van de energievisie in 2021 heeft de raad besloten om voor grote windturbines nog geen beleid en geen zoekgebieden vast te leggen. Dit in afwachting van landelijke milieunormen voor windturbines. Op verzoek van de provincie heeft de raad in mei 2023 toch een tweetal voorlopige zoekgebieden rond de N18 aangewezen. Maar provincie Overijssel heeft haar windbeleid geactualiseerd. Hiermee neemt ze de regie over voor de realisatie van windturbines in Overijssel. Voor de subregio's binnen de provincie heeft de provincie maxima voor opwek met windturbines vastgesteld. In 2024 stelt de provincie de gebieden open voor het indienen van initiatieven. Het is op dit moment niet duidelijk of en welke initiatieven er in Enschede zullen worden ingediend. Zodra een initiatiefnemer zich meldt gaan we in overleg met de provincie.

Zon op dak

In het project 'Zon op dak' informeren wij ondernemers en eigenaren van maatschappelijk vastgoed over de mogelijkheden en voor- en /nadelen van zonnepanelen op het dak. Als de ondernemer geïnteresseerd is, ondersteunen wij de verdere planvorming tot aan realisatie. Voor het laten uitvoeren van een onderzoek naar de dakconstructie kunnen wij een financiële bijdrage leveren.

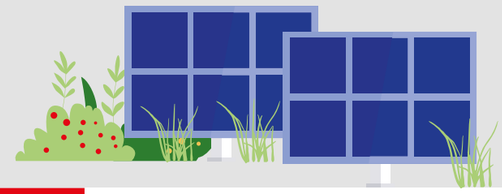
Dit project startte begin 2022. In de eerste fase zijn ondernemers actief benaderd over de ondersteuning die we hen kunnen bieden. Hierop hebben 55 bedrijven gereageerd. Met 43 bedrijven zijn we een adviestraject gestart. In de tweede fase richtten we ons op de bedrijven op het bedrijventerrein Marssteden. Hier startten we een adviestraject met elf ondernemers.

Tot nu toe hebben twintig bedrijven zonnepanelen laten leggen. Het gaat om in totaal ruim 4.000 panelen (opwekcapaciteit 1,4 gigawattuur, dat overeenkomt met het gebruik van bijna 600 huishoudens). De bedrijven waar nu nog een traject loopt, hebben een potentie van totaal 10.000 panelen (mogelijke opbrengst 3,5 gigawattuur, dat is genoeg voor ongeveer 1.400 huishoudens).

We gaan de ondernemers en vastgoedeigenaren in Enschede opnieuw informeren over de mogelijkheden die er – ook nu, met beperkingen in teruglevering op het elektriciteitsnet - wél zijn. Daarbij maken we dankbaar gebruik van de medewerking van bedrijven. Daarbij gaat het om bedrijven die al eerder hebben meegedaan en hun dak belegd hebben met zonnepanelen. Dit doen wij samen met ons ondernemersloket en de ondernemersverenigingen.

We willen alle ondernemers en vastgoedeigenaren bereiken en motiveren om te investeren in zonnepanelen (waar dat mogelijk is). En ook waar dat niet kan meekijken en meedenken over wat wél mogelijk is in het kader van de energietransitie.

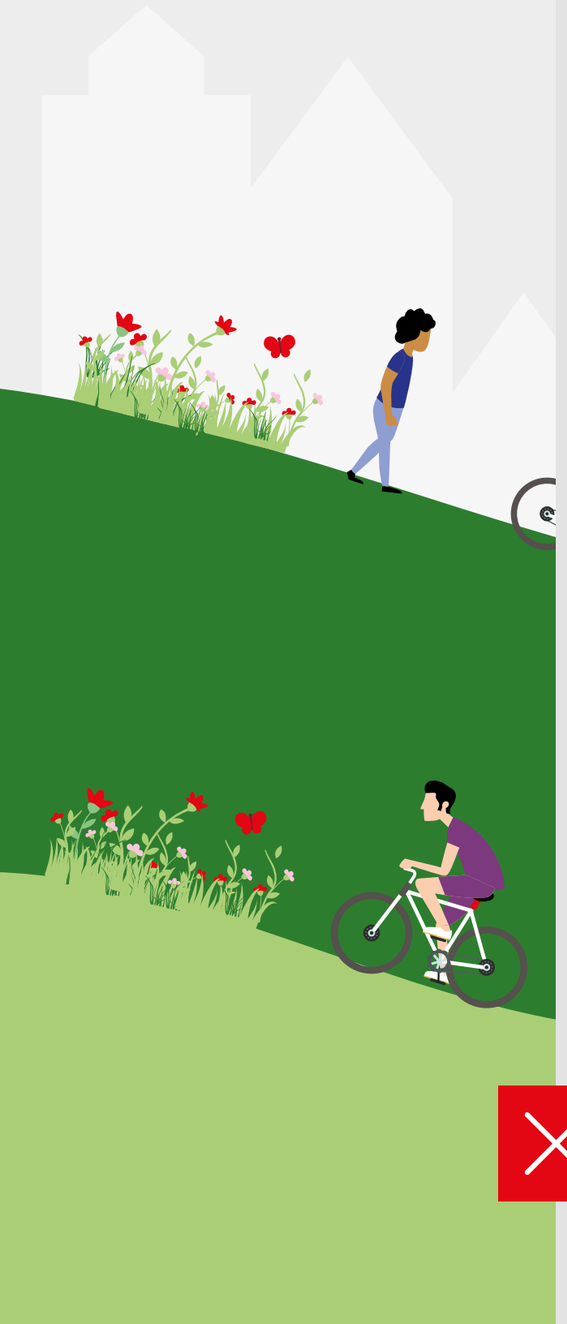
GA NAAR DE VOLGENDE PAGINA >

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

Solar Parking
Onder Solar parking verstaan we het realiseren van een zonnepaneleninstallatie boven parkeerplaatsen. Het gaat daarbij om parkeerplaatsen bij particulieren, bedrijven, in de openbare ruimte en op (andere) gemeentelijke gronden.

In 2024 ronden we de gesprekken uit de tweede fase af en gaan we over tot aanbesteding voor de parkeerplaatsen op gemeentelijke gronden. Dit zijn het P&R terrein Zuiderval (potentiële opbrengst is genoeg voor ongeveer 180 huishoudens) en de parkeerterreinen bij winkelcentrum Wesselerbrink (250 huishoudens). Voorts gaat het om de sportcomplexen het Zoutendijk (genoeg voor 60 huishoudens) en de Zweede (45 huishoudens).

We willen op meer parkeerplaatsen 'solar carports' te realiseren. Dit doen we door met de bedrijven in gesprek te blijven, ze te faciliteren en te ondersteunen waar mogelijk. De investeringen moeten ze uiteindelijk zelf doen.

Solar parking Twente Village
Met dit project willen we zonnepanelen realiseren boven de parkeerplaatsen van het FC Twente Stadion en de ijsbaan. Het gaat om een oppervlakte van ongeveer vier hectare. Vanwege netcongestie is levering op het net niet mogelijk. We zoeken naar mogelijkheden voor directe levering aan bedrijven in de directe omgeving. Met vier hectare zonneveld kunnen we ongeveer 1.800 huishoudens van stroom voorzien.

Naar drie procent CO2-reductie
De in totaal gerealiseerde opwek in 2023 bedraagt 1,65 gigawatt (Gwh) per jaar. Dit is goed voor ruim 0,1 % Co2-reductie (524.000 ton in 2022). We werken op dit moment aan projecten die samen 44,2 Gwh aan opwek kunnen realiseren. Dit staat gelijk aan een reductie van CO2-uitstoot van 16 miljoen kg Co2, bijna 3% van de jaarlijkse uitstoot in Enschede.

Actieplan Netcongestie
De grenzen van de transportcapaciteit van het elektriciteitsnet zijn bereikt. Er is geen ruimte voor nieuwe aansluitingen voor afname en/of terugleveren van opgewekte elektriciteit. Dit heeft gevolgen voor bedrijven, voor andere (maatschappelijke) functies en wellicht ook voor woningen.
Om de gevolgen van netcongestie te beperken gaan we een actieprogramma opstellen. Dit bestaat uit een samenhangend pakket aan maatregelen, met een doorlooptijd van minimaal tien jaar.

KLIK HIER VOOR MEER INFO OVER DE PROJECTEN

Regie op ondergrondse infrastructuur
Wij hebben met onze ondergrondse infrastructuur te maken met veel wet- en regelgeving. Denk aan de energiewet, de Algemene verordening ondergrondse infrastructuur (avoi), de warmtewet en de omgevingswet. Voorts komen er op dat gebied steeds meer gemeentelijke taken bij. Dit komt onder andere door de energietransitie en duurzaamheidseisen.
Wij gaan daarom de regie nemen op de ondergrond en de ondergrondse infrastructuur. Zo willen we onze gemeentelijke belangen dienen (bij ruimtelijke keuzes, bij projecten, in op te stellen beleid en in de operationele processen).

Verkennen gemeentelijk energiebedrijf
Ons collegeakkoord bevat de wens om te verkennen of een eigen gemeentelijk energiebedrijf maatschappelijke meerwaarde kan hebben voor de stad. Voor deze verkenning doorlopen we een aantal stappen:
De eerste fase bestond uit een verkenning van de toegevoegde waarde. Deze verkenning hebben in het derde kwartaal van 2023 afgerond met een presentatie aan de Raad. De raad ging akkoord op de start van de tweede fase.

In de tweede fase richten we ons op het verder verkennen van de in fase 1 aangewezen mogelijke scenario's. Daarin komt ook de organisatievorm aan de orde. Deze fase leveren we uiterlijk in het vierde kwartaal van 2024 op.

Daarna bereiden we, afhankelijk van de uitkomsten van de scenarioverkenning, een raadsvoorstel voor over de oprichting van het Enschedese energiebedrijf.

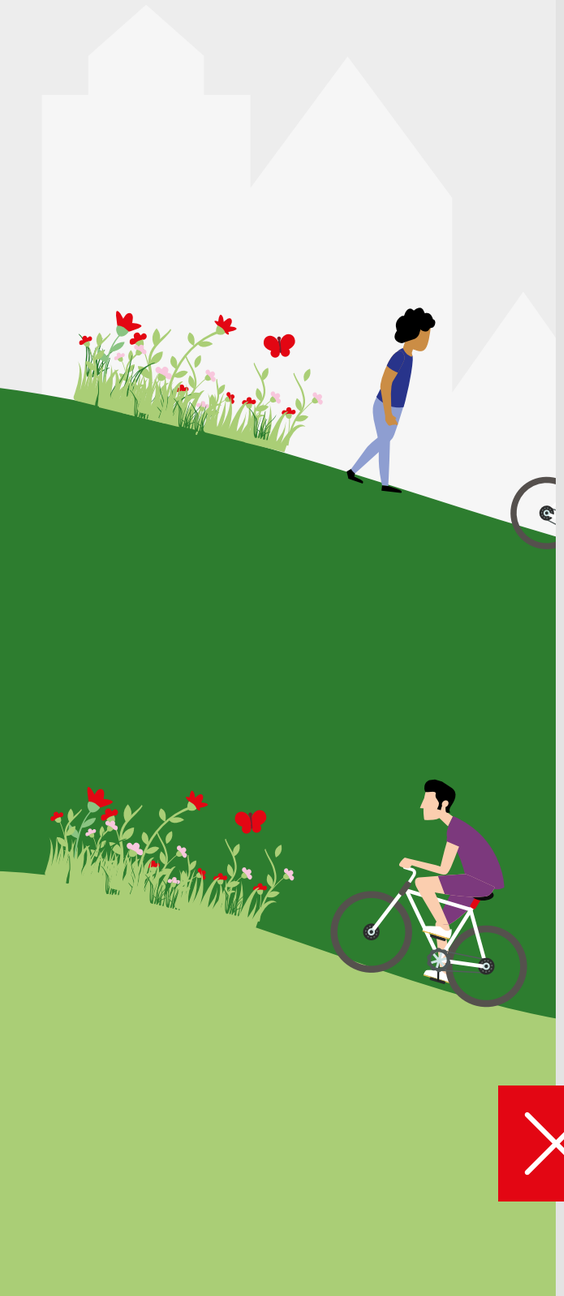
Overkoepelend
Voor het boeken van resultaten is goede ondersteuning nodig. Zo willen we kunnen beschikken over betrouwbare data en onderzoek(s)gegevens. Ook is stevige inzet nodig op het gebied van communicatie, control en juridisch advies om het actieplan succesvol uit te kunnen voeren. Daarnaast willen we inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden betrekken bij de uitvoering en voorbereiding van de werkzaamheden (participatie). Ook dit vraagt veel inzet en dus veel middelen.

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

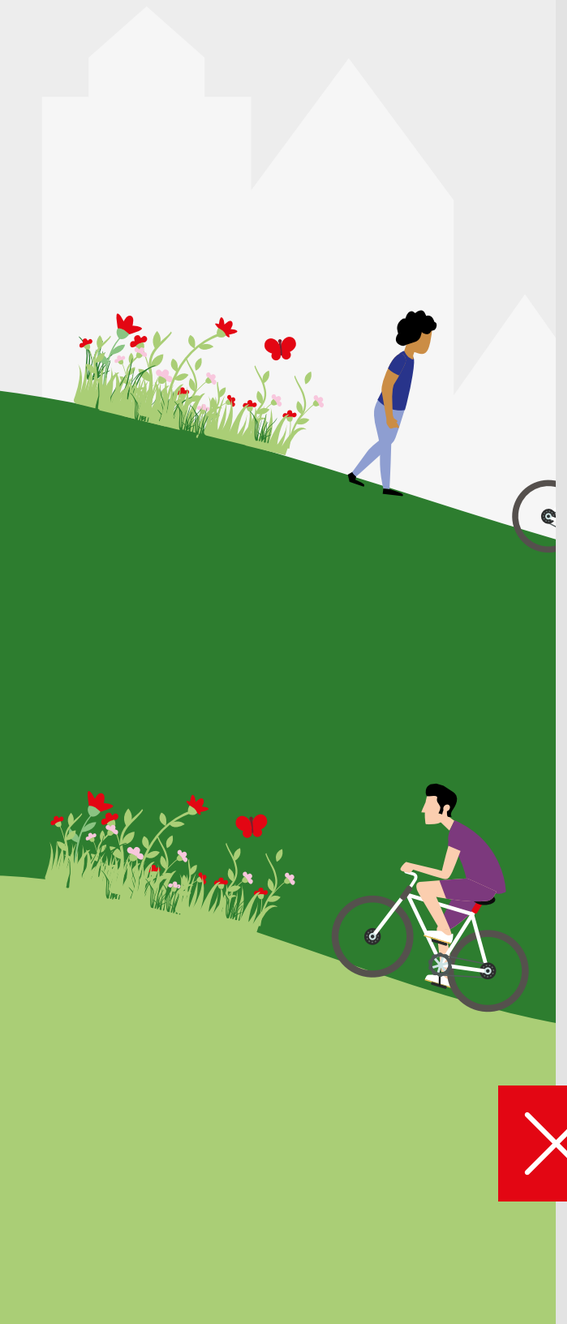
ELEKTRICITEIT

	Benodigd 2024	Klimaatmiddelen	SPUK/ Subsidies	Reguliere begroting
Algemene duurzaamheidsinitiatieven	€ 227.000	€ 227.000	**€ 0**	€ 0
Initiatieven en lopende projecten	€ 110.000	€ 110.000	**€ 0**	€ 0
Realiseren windparken	€ 60.000	€ 60.000	**€ 0**	€ 0
Zon op Dak	€ 175.000	€ 175.000	**€ 0**	€ 0
Solar Parking	€ 295.000	€ 95.000	**€ 0**	€ 200.000
Netcongestie	€ 200.000	€ 200.000	**€ 0**	€ 0
Ondergrondse infrastructuur	€ 400.000	€ 100.000	**€ 0**	€ 300.000
Verkennen gemeentelijk energiebedrijf	€ 70.000	€ 70.000	**€ 0**	€ 0
Beleidscapaciteit Elektriciteit	€ 287.000	€ 217.000	**€ 0**	€ 70.000
Totaal	**€ 1.537.000**	**€ 1.037.000**	**€ 0**	**€ 500.000**

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

KWALITATIEF EN LIJNORGANISATIE

We maken beleid en voeren projecten en programma's uit die helpen om onze mooie stad te verduurzamen. Tegelijkertijd is duurzaamheid ook gewoon onderdeel van ons dagelijks werk.

Inkoop
Of we nu inkopen voor ons bedrijfsrestaurant of een grote aanbesteding doen op kantoorartikelen; duurzaamheid neemt een belangrijke rol in bij de beoordeling van offertes. Zo kopen we steeds schoner en groener in. Thema's als klimaat, milieu, social return (maatschappelijke opbrengst), diversiteit, ketenverantwoordelijkheid en inclusie wegen mee bij de inkoop en aanbestedingen van onze organisatie.

Weg- en waterbouw
Bij onze wegenprojecten kijken we kritisch naar materialen. Per project beoordelen we de verschillende onderdelen op hun CO2-voetafdruk. We zoeken naar de optimale balans tussen kosten en CO2- besparing. Zo maken we in Enschede slimme afwegingen.

Meer inzicht in het Water- en klimaatadaptatie plan (WEK)? Klik hier.

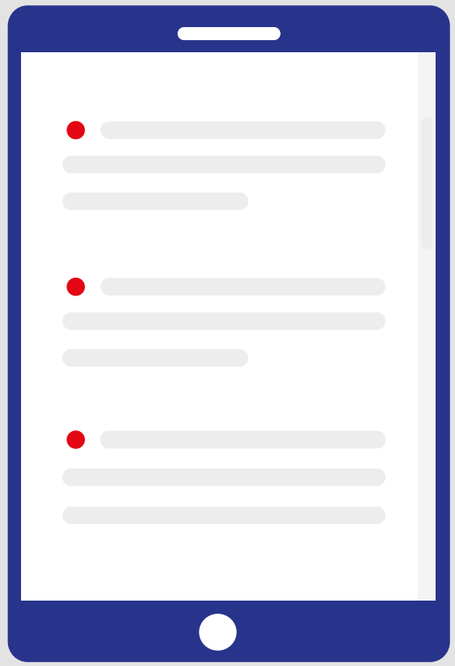
Goed voorbeeld doet goed volgen
We werken aan verduurzaming van de eigen organisatie. Dat doen we niet alleen via ons inkoopproces, maar ook door te kijken hoe we ons eigen vervoer fossielvrij kunnen maken. En hoe we kunnen besparen op gas door bijvoorbeeld de kachel lager te zetten. Ook kijken we kritisch naar onze dienstreizen. Als gemeente geven we het goede voorbeeld en daar zijn we ons zeer van bewust.

KLIK HIER VOOR MEER INFO OVER DE PROJECTEN

Klimaatadaptatie
Bij nieuwbouw is het de normaalste zaak van de wereld om aardgasvrij te bouwen. Maar ook in onderhoudswerkzaamheden nemen we klimaatadaptieve maatregelen mee. Hetzelfde geldt voor de beoordeling van plannen: Is er bijvoorbeeld sprake van waterdoorlatende parkeerplaatsen of groene daken?

Klik hier voor uitgebreide informatie over klimaatadaptatie in Enschede.

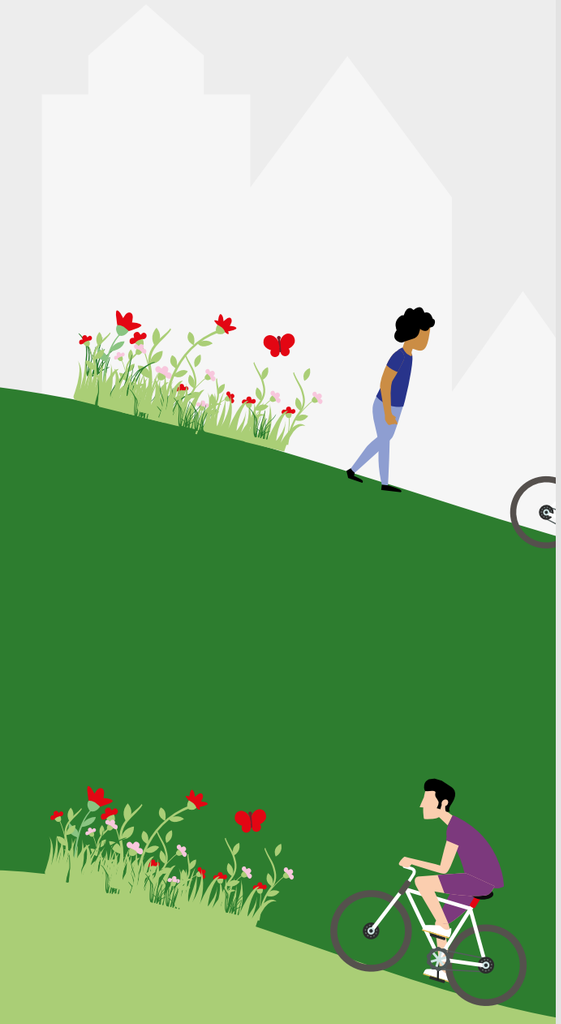
Afval, circulariteit
Afval bestaat niet! Afval is een grondstof. We onderzoeken op tal van vlakken de afvalstromen in de stad. Ook ondersteunen we organisaties die circulair (willen) werken of die producten een tweede kans geven. Een mooi voorbeeld is het maken van nieuwe textiel van oude textiel. Want afval als grondstof betekent minder gebruik van nieuwe grondstoffen. Dit leidt tot een kleinere aanslag op onze aarde en minder CO2-uitstoot. Daarbij werken we samen met de Universiteit Twente, Saxion en andere kennisinstellingen. En het afval wat er dan toch nog is? Daar maken we in Twente energie van.

ENSCHEDE

GROEN EN DUURZAAM ENSCHEDE

UITVOERINGSPLAN 2024

OVERKOEPELEND

	Benodigd 2024	Klimaatmiddelen	SPUK/ Subsidies	Reguliere begroting
Communicatie en participatiestrategie	€ 65.000	€ 65.000	€ 0	€ 0
Inzet ondersteunende functies	€ 385.000	€ 385.000	€ 0	€ 0
Inzet Cluster Omgeving & Recht	€ 420.000	€ 420.000	€ 0	€ 0
Inzet Juridische zaken	€ 50.000	€ 50.000	€ 0	€ 0
Totaal	**€ 920.000**	**€ 920.000**	**€ 0**	**€ 0**
Totaal	**€ 33.512.500**	**€ 4.519.084**	**€ 14.594.500**	**€ 14.398.916**

ENSCHEDE